O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

KOMPYUTER ILMLARI VA MUHANDISLIK TEXNOLOGIYALARI

mavzusidagi Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami

2026-yil 25-26-sentabr

(2-qism)

JIZZAX-2026

Kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari. Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali, 2026-yil 25-26-sentabr. 315-bet.

Xalqaro miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur’atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e’tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma’ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas’ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay’ati a’zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., т.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A, p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD) dots., Norbekova B.Sh. p.f.f.d.(PhD) dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma’ruza tezislarining mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

Arapboyeva D. Arapboyeva V. “Sharq mutaffakkirlarining oila va tarbiya xaqidagi qarashlari”. Toshkent-2015 –B.79

2. Beknazarov I. “Oilada farzand va ota-ona munosabatlari”.Toshkent - 2021. –B.98.

3. Salayeva M.S “O‘zbek oilalaridagi ota – ona va farzandlar o‘zaro munosabatlarining ijtimoiy psixologik xususiyatlari”. Toshkent - 2005 y. –B.59

MAMLAKATIMIZDA YOSH OTA-ONALANING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK BILIMLARINI OSHIRISHNING DOLZARBLIGI

Tolliboyev Dilshod Muxammadievich
O‘zMU Jizzax filiali katta o‘qituvchisi
+99899 556-11-43
Aliqulov Bekzod Abduxoliq o‘g‘li
bekzodaliqulov931@gmail.com
O‘zMU Jizzax filiali assistenti
+99894 349-19-94

Annotatsiya: Muallif ushbu maqolada bugungi kunda jamiyatda yosh avlodni tarbiyalashda yosh ota-onalarning pedagogik-psixologik bilimlardan xabardor bo‘lishining ahamiyati haqida fikr bildirgan.

Kalit so‘zlar: Pedagogik bilim, psixologik bilim, psixologik savodxonlik, dunyoqarash.

Bugun insoniyat XXI asrda ya’ni axborotlashgan asrda yashamoqda. Axborot oqimining tezligi shiddat bilan jadallashmoqda. Har narsaning yaxshi va yomon tomoni bo‘lganidek, axborotlashgan asrning ham yaxshi va yomon tomoni mavjud. Yaxshi tomonlari hammamizga ma’lum, biz bugun maqolamizda axborotlashgan asrning yoshlar tarbiyasiga ko‘rsatayorgan salbiy oqibatlari haqida fikrlashmoqchimiz. “Qush uyasida ko‘rganini qiladi” degan maqol bugun o‘z ahamiyatini birozgina yo‘qotayotganday, chunki bugungi kunda oilaviy tarbiya yosh avlodning tarbiyasida asosiy kuch bo‘lsada, farzandlarimiz tarbiyasiga tashqaridan turli xil ta’sirlar ham o‘z kuchini ko‘rsatadi. Bunday ta’sirlar qatoriga albatta jangarilikni vahshiylikni aks ettirgan internet o‘yinlari, internetdagi tezkor yangiliklar, jangarilikni, fohishabozlikni aks ettirgan chet el kinolari, teleseriallar, kliplar kiradi. Bu esa o‘z-o‘zidan yosh avlodni tarbiyalashda bir muncha qiyinchiliklar tug‘dirishi tabiiy. Shuning uchun, turmush qurayotgan, bo‘lajak ota-onalarni, yosh ota-onalarni pedagogik-psixologik bilimlarini oshirish bugunning eng ahamiyatli vazifalaridan biri deb hisoblaymiz. Chunki, bugungi kunning o‘spirin yosh yigit-qizlari ertaga ota-ona, bu yosh ota-onalar farzand tarbiyasi va uni parvarishi haqida bilimlarga ega emasligi esa katta-katta muammolarga olib kelishi mumkin. Biz bilamizki hozirgi kunda oliy ma’lumotli, pedagogik psixologik bilimlar bilan qurollangan yosh yoki bo‘lajak ota-onalardan, ma’lumoti o‘rta yoki

tugallanmagan yosh ota-onalar yoki bo‘lajak ota-onalar soni bir necha baravar ortiqligi sir emas. Shunday ekan mana shunday dastur asosida oila qurish ostonasida bo‘lgan yoshlarni va farzand kutayotgan ota-onalarni qisqa muddatli o‘qishlarga jalb qilish zarur. Yosh va bo‘lajak ota-onalarni qanday pedagogik bilimlar bilan qurollantirish haqida to‘xtalib o‘tamiz. Yosh ota-onalarning pedagogik bilimlarini oshirishda quyidagilarga e’tibor qaratish zarur:

- sharq mutafakirlarining yosh avlod tarbiyasi haqidagi fikrlari bilan tanishtirish;
- tarbiya metodlari haqida tushuncha berish. Ya’ni ijtimoiy ongni shakllantiruvchi metodlar, odatlantirish va mashq, rag‘batlantirish va jazolash metodlaridan o‘z o‘rnida, to‘g‘ri foydalanish haqida ma’lumot berish;
- tarbiya vositalari haqida ma’lumotlar berish, ya’ni yosh ota-ona tarbiya vositasi sifatida ertaklar, nasihatlar, hikoyalar, suhbatlardan foydalanishning ijobiy tomonlari, yoki har xil qo‘l telefonlari, kompyuterlar, seriallardan foydalanishning salbiy tomonlari haqida ma’lumotlar berish;
- yosh avlodni har tomonlama barkamol shaxs etib tarbiyalash vazifasi turgan yosh ota-onalarga oilada farzand tarbiyalashda barcha tarbiya turlaridan unumli foydalanish haqida bilim berish, yani axloqiy tarbiya, estetik tarbiya, aqliy tarbiya, mehnat tarbiyasi, ekologik tarbiya, iqtisodiy tarbiya berish yo‘llari haqida ma’lumot berish.
- Shuning bilan birgalikda bolalarda taqlidchanlik ustun bo‘lishini nazardan qochirmasdan, ota-onalar o‘z farzandlariga na’muna ko‘rsatishlari lozimligi haqida tushuncha berish albatta o‘z samarasini beradi.

Ota-onalarga mana shunday pedagogik bilimlarning berilishi, o‘z amaliyotida bu bilimlardan oqilona foydalanish yosh avlodning barkamol shaxs bo‘lib voyaga yetishida katta omil bo‘lib xizmat qiladi.

Shuningdek pedagogik bilimlar bilan birgalida psixologik bilimlar ham farzand tarbiyalayotgan yosh ota-onalarga judayam zarurdir. Ota-onalarning psixologik bilimdonligini oshirishda quyidagi masalalarga e’tibor berish maqsadga muvofiq bo‘lar edi:

- psixologik jarayonlar, holatlar va individual psixologik xususiyatlar haqida qisqacha ma’lumot berish;
- rivojlanish psixologiyasi haqida ma’lumot berish orqali o‘z farzandlarining psixologik tomondan rivojlanish darajalarini o‘rganib borishadi;
- har bir yosh davri haqida ma’lumotga ega bo‘lish orqali bolaning rivojlanishi uchun senzitiv bo‘lgan davrlarni befarqlik bilan o‘tkazib yubormaslikka erishiladi. Masalan, bola rivojlanishining eng senzitiv davri bo‘lgan ilk bolalik davrini (1-3 yosh) ko‘pgina psixologik bilimlardan xabari yo‘q ota-onalar, faqatgina farzandini qornini to‘ydirib, kiyintirsam bo‘ldi qabilida ish tutib bemaqsad o‘tkazib yuborishlari mumkin. Shuningdek, bolalikdan kattalikka o‘tish davri bo‘lgan o‘smirlik davrida ham ba’zi ota-onalar farzandlarini to‘g‘ri tushunmasdan, ularga yomon munosabatda bo‘lishi natijasida “inqiroz davri”ni o‘smirlar qiyinchiliklar bilan o‘tkazishi mumkin.

- Shuningdek, farzandining qobiliyatlarini o‘z vaqtida ko‘rish uchun ham psixologik bilimdonlikning ahamiyati katta. Farzandidagi qiziqishlar, layoqatlar asosida shakllanib boradigan qobiliyatni ham ziyrak ota-ona tezda payqashi ham farzandining katta yutuqlarga erishishiga yordam beradi.
- Psixologik bilimlardan xabardorlik natijasida yosh ota-onalar farzandlarining xarakterida ham ijobiy sifatlarni shakllantirishlari, irodaviy sifatlarni shakllantirib borishlari mumkin.

Bir so‘z bilan aytganda yosh ota-onalarning pedagogik-psixologik bilimlar bilan qurollantirish bugungi kunning davlat ahamiyatidagi masalalaridan biridir. Farzand ko‘z ochib onasini ko‘rar ekan, rivojlanishining ilk yillarini oila davrasida o‘tkazar ekan, demak ota-onalar va oila a’zolarining bu farzand tarbiyasi uchun ma’suliyati ulkandir. Go‘yo Javhariy bobomiz aytganidek, farzand tug‘ilganida oq qog‘ozdir, unga ota-onalari va ustozlari nimani yozishni bilishlari zarurdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. I.Karimov “Yuksak ma’naviyat-yengilmas kuch”. Toshkent-2008 yil.
2. P.Ivanov, M.Zufarova “Umumiy psixologiya” Toshkent-2016 yil.
3. Z.Nishonova “Rivojlanish psixologiyasi. Pedagogik psixologiya” Toshkent -2017 yil
4. J.Hasanboyev va boshqalar “Pedagogika” darslik. Fan- 2016

PEDAGOGIK INNOVATSION FAOLIYATNI BELGILOVCHI PSIXOLOGIK OMILLARNING TIZIMLI TAHLILI

To‘raqulov U.X.
ped.fan.fals.dokt.(Phd), dotsent. O‘zMU JF

Maratova V.O.
Psixologiya kafedrasi o'qituvchisi. O‘zMU JF
Xolbutaeva S.O.
A.I.Gersen 2-kurs magistri.
To‘raqulova G.U.
O‘zMU talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagogik innovatsion faoliyatni belgilovchi psixologik omillarning tizimli tahlili nazariy-metodologik jihatdan amalga oshirilgan. O'qituvchi shaxsining innovatsion faoliyatga psixologik tayyorligi, uning kognitiv, motivatsion, emotsional-irodaviy, ijodiy va refleksiv komponentlari, shuningdek innovatsiyaga psixologik qarshilik hodisasi va uni bartaraf etish mexanizmlari ko'rib chiqilgan. Xorij va mahalliy tadqiqotchilarning ilmiy ishlari asosida pedagogik innovatsion faoliyatga psixologik tayyorgarlikni oshirishning amaliy yo'nalishlari taklif etilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik innovatsion faoliyat, psixologik omillar, innovatsion tayyorgarlik, innovatsiyaga psixologik qarshilik, ijodiy tafakkur, kasbiy refleksiya, psixologik moslashuvchanlik.